ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lietas Nr.A420247921
Lietas arhīva Nr. AA43-0397-23/8
ECLI:LV:ADAT:2023:0425.A420247921.7.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2023.gada 25.aprīlī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Irina Kaļiņina,
tiesnese Santa Liniņa un tiesnese Roze Paegle

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ pieteikuma par pienākuma uzlikšanu Aizsardzības ministrijai izdot /pers. A/ labvēlīgu administratīvo aktu par vienreizēja pabalsta veselības bojājuma gadījumā 14 229 *euro* apmērā piešķiršanu, sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 7.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /pers. A/ 2021.gada 9.augustā vērsās Aizsardzības ministrijā (turpmāk – ministrija), lūdzot piešķirt karavīra veselības bojājuma pabalstu, norādot, ka guvis vieglu veselības bojājumu, veicot tiešos dienesta pienākumus.

Ar ministrijas 2021.gada 21.septembra lēmumu Nr.132 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) pieteicējam piešķirts vienreizējs veselības pabalsts 200 *euro*. Pārsūdzētais lēmums pamatots ar Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma (turpmāk – Atlīdzības likums) 21.panta otrās daļas 3.punkta „c" apakšpunktu.

[2] Pieteicējs nepiekrita pārsūdzētajam lēmumam un ar pieteikumu par labvēlīgāka lēmuma izdošanu vērsās Administratīvajā rajona tiesā, norādot turpmāko.

[2.1] Nelaimes gadījums izmeklēts un nelaimes gadījuma izmeklēšanas komisijas akti Nr.16 un Nr.18 sastādīti, neievērojot Ministru Kabineta 2010.gada 29.jūnija noteikumu Nr.605 „Kārtība, kādā izmeklē un uzskaita nelaimes gadījumus, kuros cietuši karavīri dienesta laikā un zemessargi, pildot dienestu Zemessardzē" (turpmāk – noteikumi Nr.605) prasības. Šo noteikumu 17.punktā noteikts, ka izmeklēšanas komisijas vadītājs pieprasa ārstniecības iestādes ārstējošā ārsta vai Nacionālo bruņoto spēku (turpmāk – NBS) Centrālās medicīniskās ekspertīzes komisijas izziņu par cietušā karavīra veselības bojājuma smaguma pakāpi. No pārsūdzētā lēmuma secināms, ka komisijas rīcībā nav bijusi šāda izziņa, bet lēmums pieņemts, pamatojoties uz Nacionālo bruņoto spēku 1.Reģionālā nodrošinājuma centra Medicīniskās aprūpes centra 2021.gada 6.jūnija izziņu.

[2.2] Atbilstoši noteikumu Nr.605 18.punktam veselības bojājuma smaguma pakāpi nosaka atbilstoši likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 3.pielikuma „Kritēriji miesas bojājumu smaguma pakāpes noteikšanai, veicot medicīnisko ekspertīzi" otrās, trešās un ceturtās sadaļas nosacījumiem.

Pieteicējs, pildot dienesta pienākumus 2021.gada 18.janvārī, guva muguras traumu: mugurkaula jostas daļas spondiloze, spondilartroze, diska protūzija L5-S1 līmenī ar radikulārām sāpēm labajā kājā, mērenu kustību ierobežojumu. Laika posmā no 2021.gada 28.janvāra līdz 2021.gada 23.jūlijam pieteicējam bija darba (dienesta) nespēja. Saistībā ar iepriekš minētiem veselības bojājumiem 2021.gada 6.jūlijā pieteicējam tika noteikta trešā invaliditātes grupa ar darbspēju zaudējumu 25%–59%.

Atbilstoši veselības bojājumu smaguma pakāpes kritērijiem minētie veselības bojājumi atzīstami par vidēji smagiem. Pieteicēja ilgstošā slimība un dienesta laikā noteiktā invaliditāte ir saistīta ar militārā dienesta izpildi, tādēļ atbilstoši Atlīdzības likuma 21.panta pirmās daļas 3.punktam pieteicējam izmaksājams vienreizējs veselības bojājuma pabalsts 14 229 *euro*.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas spriedumu pieteicēja pieteikums noraidīts. Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Lietā ir strīds par to, vai pastāv priekšnoteikumi pieteicēja prasītā labvēlīgā administratīvā akta izdošanai, proti, vai ir konstatējams pamats vienreizēja pabalsta veselības bojājuma gadījumā piešķiršanai atbilstoši Atlīdzības likuma 21.panta pirmās daļas 3.punktam.

[3.2] No Atlīdzības likuma 21.panta pirmās daļas izriet, ka pabalsta izmaksas priekšnoteikums ir personai noteikta invaliditāte un tās cēloņsakarība ar militārā dienesta izpildi.

Invaliditātes likuma 7.panta piektā daļa noteic, ka prognozējamas invaliditātes un invaliditātes ekspertīzi veic un prognozējamu invaliditāti vai invaliditāti nosaka Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija pēc personas iesnieguma saņemšanas.

Ministru kabineta 2014.gada 23.decembra noteikumu Nr.805 „Noteikumi par prognozējamas invaliditātes, invaliditātes un darbspēju zaudējuma noteikšanas kritērijiem, termiņiem un kārtību" (turpmāk – noteikumi Nr.805) 18.2.punkts noteic, ka, pamatojoties uz ekspertīzes aktu, Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas amatpersona pieņem lēmumu un nosaka personai no 18 gadu vecuma līdz valsts vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamā vecuma sasniegšanai – invaliditātes grupu un darbspēju zaudējumu procentos saskaņā ar šajos noteikumos noteiktajiem kritērijiem, kā arī invaliditātes cēloni un termiņu.

Tādējādi Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija ir atbildīga par invaliditātes un arī invaliditātes cēloņa noteikšanu.

Noteikumu Nr.805 19.punkts noteic, ja invaliditāte vai darbspēju zaudējums ir noteikts personai pēc 18 gadu vecuma, lēmumā tiek norādīts invaliditātes cēlonis – slimība, izņemot šajā punktā uzskaitītos gadījumus. Viens no izņēmuma gadījumiem ir ievainojums (sakropļojums, kontūzija), kas iegūts, pildot militārā dienesta pienākumus, vai slimība, kas iegūta militārā dienesta laikā, pildot militārā dienesta pienākumus – pamatojoties uz Nacionālo bruņoto spēku Centrālās medicīniskās ekspertīzes komisijas lēmumu (19.6.apakšpunkts).

No Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas Liepājas nodaļas 2021.gada 6.jūlija lēmuma konstatējams, ka pieteicējam noteikta trešā invaliditātes grupa un kā invaliditātes cēlonis norādīts „slimība" (*lietas 7.lapa*). Ja Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas Liepājas nodaļa būtu konstatējusi, ka pieteicēja invaliditātes cēlonis ir slimība, kas iegūta militārā dienesta laikā, pildot militārā dienesta pienākumus, tad tas obligāti bija jānorāda lēmumā par invaliditātes noteikšanu ar atsauci uz noteikumu Nr.805 19.6.apakšpunktu.

[3.3] Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija sniedza skaidrojumu, ka atbilstoši noteikumu Nr.805 19.6.apakšpunktam, lai varētu noteikt invaliditātes cēloni „ievainojums (sakropļojums, kontūzija), kas iegūts, pildot militārā dienesta pienākumus, vai slimība, kas iegūta militārā dienesta laikā, pildot militārā dienesta pienākumus", iesniedzējam Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijā jāiesniedz Nacionālo bruņoto spēku Centrālās medicīniskās ekspertīzes komisijas lēmumu. Šādu lēmumu pieteicējs neiesniedza. Līdz ar to Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas Liepājas nodaļa invaliditātes ekspertīzē iesniegtos dokumentus vērtēja un iesniedzēja funkcionēšanas ierobežojuma apmēru 2021.gada 6.jūlija lēmumā par invaliditāti noteica saskaņā ar noteikumu Nr.805 19.punktā norādīto invaliditātes cēloni „slimība" (*lietas 150.lapa*). Līdzīgi apsvērumi norādīti arī Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas 2022.gada 7.jūlija vēstulē (*lietas 203.lapa*).

Tā kā pieteicējam noteiktās invaliditātes cēlonis nav saistīts ar militārā dienesta izpildi, nav izpildījies viens no Atlīdzības likuma 21.panta pirmās daļas nosacījumiem, kas būtu pamats piešķirt pabalstu.

[3.4] Noteikumu Nr.605 17.punkts noteic, ka vienības komandieris (priekšnieks) vai Nacionālo bruņoto spēku Apvienotā štāba priekšnieks, vai izmeklēšanas komisijas vadītājs pieprasa ārstniecības iestādes ārstējošā ārsta vai Nacionālo bruņoto spēku Centrālās medicīniskās ekspertīzes komisijas izziņu par cietušā karavīra veselības bojājuma smaguma pakāpi. Šo noteikumu 18.punkts paredz, ka izziņu par cietušā karavīra veselības bojājuma smaguma pakāpi izsniedz triju darbadienu laikā pēc pieprasījuma saņemšanas. Izziņā norāda, vai veselības bojājums ir smags, vidēji smags vai viegls. Veselības bojājuma smaguma pakāpi nosaka atbilstoši likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 3.pielikuma otrās, trešās un ceturtās sadaļas nosacījumiem. Ar miesas bojājumiem šo noteikumu izpratnē saprot veselības bojājumus.

Kā redzams no izmeklēšanas komisijas aktos norādītā, izmeklējot šo nelaimes gadījumu, tika vērtēta izziņa par veselības bojājuma smaguma pakāpi, kuru sastādīja ārstējošais ārsts (*lietas 51.lapa*). Tādēļ pieteikumā norādītie iebildumi attiecībā uz aktu Nr.16 un Nr.18 nav pamatoti. Pieteicējs lūdz piešķirt vienreizēju pabalstu atbilstoši Atlīdzības likuma 21.panta pirmās daļas 3.punktam saistībā ar noteikto invaliditāti, nevis Atlīdzības likuma 21.panta otrajā daļā noteikto pabalstu saistībā ar gūtajiem veselības bojājumiem, tādēļ apsvērumiem par noteikumu Nr.605 18.punkta nosacījumu neievērošanu nav izšķirošas nozīmes.

[3.5] Pabalsta saņemšanas nosacījums atbilstoši Atlīdzības likuma 21.panta pirmajā daļā noteiktajam ir Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas noteikta invaliditāte un invaliditātes cēloņsakarības ar militārā dienesta izpildi konstatēšana.

Konkrētajā gadījumā pieteicējs vērsās Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijā 2021.gada 10.jūnijā, laikā, kad viņam bija uzsākta ārpuskārtas medicīniskā pārbaude, un nesagaidot Centrālās medicīniskās ekspertīzes komisijas atzinumu. Tādējādi Centrālās medicīniskās ekspertīzes komisijas atzinums Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijai netika iesniegts un invaliditātes cēloņsakarība ar militārā dienesta izpildi nav konstatēta.

2022.gada 6.jūlija tiesas sēdē pieteicējs paskaidroja, ka Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijā vērsās saistībā ar vēdera saslimšanām un darba nespēju 52 nedēļas trīs gadu laikā, pēc tam sekojusi muguras trauma (*lietas 193.lapa*). No Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas 2021.gada 8.novembra vēstules Nacionālo bruņoto spēku Nodrošinājuma pavēlniecības Medicīnas nodrošinājuma centram redzams, ka pieteicējam invaliditāte noteikta, jo konstatēti vairāku saslimšanu simptomi, vērtēti izmeklējumu rezultāti kopsakarā ar iepriekš saņemtās ārstēšanas efektivitātes novērtējumu un ilgstošu darba nespēju pēdējo trīs gadu laikā (*lietas 71.lapa*).

Noteikumu Nr.805 11.punkts paredz, ka invaliditātes vai darbspēju ekspertīzi veic personai ar fiziskās vai garīgās veselības traucējumiem, kuru dēļ tā nepārtraukti ārstējusies vismaz sešus mēnešus pirms iesnieguma iesniegšanas dienas komisijā, tai ir radušies vai var uzskatīt, ka ir radušies stabili funkcionēšanas ierobežojumi un to apliecina medicīniskie dokumenti. Pieteicējs muguras traumu guva 2021.gada 18.janvārī, bet vērsās Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijā 2021.gada 10.jūnijā, līdz ar to nav ievērots noteikumu Nr.805 11.punktā noteikto sešu mēnešu termiņš, lai būtu pamats uzskatīt, ka invaliditāte noteikta saistībā ar muguras traumu.

Savukārt 2021.gada 25.augustā sastādītajā izziņā Nr.1/180 norādītais (*lietas 174.lapa*) kopsakarā ar iepriekš norādīto nenozīmē, ka invaliditātes cēlonis ir saistīts ar militārā dienesta izpildi. Proti, invaliditāte pieteicējam noteikta, jo konstatēti vairāku saslimšanu simptomi un ilgstoša darba nespēja pēdējo trīs gadu laikā, savukārt tas, ka pieteicējam konstatēta slimība, kura atbilst kapacitātei 5, kategorijai B, un gūta militārā dienesta laikā, pildot militārā dienesta pienākumus, nenozīmē, ka, diagnosticējot šo saslimšanu, būtu nosakāma invaliditāte.

[4] Par Administratīvās rajona tiesas spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību, kurā uzskata pirmās instances tiesas spriedumu par nepamatotu.

[4.1] Pieteicējam nebija zināma noteikumos Nr.805 noteiktā procesuālā kārtība. Par to, ka saistībā ar nelaimes gadījumu dienesta laikā Veselības un darbspējas ekspertīzes ārstu valstu komisijā jāiesniedz Centrālās medicīniskās ekspertīzes komisijas lēmums, ne ģimenes ārsts, ne Nacionālo bruņoto spēku (turpmāk – NBS) Nodrošinājuma pavēlniecības Medicīnas nodrošinājuma centra ārsts nebija norādījis.

[4.2] Tiesa nav vērtējusi apstākli, ka Veselības un darbspējas ekspertīzes ārstu valsts komisijā pieteicējam nebija iespējams iesniegt Centrālās medicīniskās ekspertīzes komisijas lēmumu, jo šāds lēmums saistībā ar 2021.gada 18.janvāra nelaimes gadījumu izmeklēšanu nav pieņemts līdz pat šim laikam.

[4.3] Komisijas lēmums, ka pieteicējs kā dižmatrozis nav derīgs jūras dienestam, apliecina faktu, ka medicīniskā pārbaude nebija saistīta ar nelaimes gadījumu.

[4.4] Pastāv pretrunas starp vispārējās invaliditātes noteikšanas kritērijiem un funkciju izvērtējuma kritērijiem Nacionālajos bruņotajos spēkos. Proti, pastāv pretrunas starp NBS iekšējiem normatīvajiem aktiem un Ministru kabineta noteikumiem. Minētā pretruna tiesas spriedumā nav novērsta un tiesa šim apstāklim nav devusi novērtējumu.

[4.5] Noteiktā invaliditāte ir tikai saistīta ar 2021.gada 18.janvārī konstatēto veselības bojājumu.

Spriedumā nepareizi secināts, ka 2022.gada 6.jūlijā pieteicējs Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijā vērsās saistībā ar vēdera saslimšanu un darba nespēju 52 nedēļas trīs gadu laikā, pēc tam sekojusi muguras trauma.

Tiesa nepareizi novērtējusi pieteicēja paskaidrojumus tiesas sēdē. Darbnespēja pēc traumas iestājās nekavējoties. Darbspēja nebija atjaunojusies arī 2022.gada jūnijā. Nepastāvēja šķērslis turpināt saņemt darbnespējas lapu, bet tā netiktu apmaksāta, jo trīs gadu laikā bija sasniegts darba nespējas termiņš, par kuru var saņemt pabalstu. Pieteicēja darbaspējas pēc traumas neatjaunojās, pieteicējam bija liegta iespēja gūt iztikas līdzekļus.. Sakarā ar to, ka trauma bija saistīta ar funkcionēšanas ierobežojumiem, tika pieņemts lēmums vērsties Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu komisijā, lai varētu saņemt slimības pabalstu. Funkcionēšanas ierobežojumi pieteicējam joprojām ir sglabājušies, par to tika sniegti paskaidrojumi pirmās instances tiesā.

[5] Paskaidrojumā ministrija apelācijas sūdzību uzskata par nepamatotu, savukārt pirmās instances tiesas spriedumu atzīst par tiesisku un pamatotu.

[5.1] Ņemot vērā, ka ar Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas 2021.gada 6.jūlija lēmumu Nr.40-2021-1650 nav konstatēta cēloņsakarība starp gūto invaliditāti un militārā dienesta izpildi, šis lēmums nedod pieteicējam tiesības saņemt vienreizēju veselības bojājuma pabalstu.

[5.2] Atbilstoši Oficiālo publikāciju un tiesiskās informācijas likuma 2.panta otrajai daļai pieteicējs nevar aizbildināties ar ārējā normatīvajā aktā noteiktās kārtības nezināšanu.

[5.3] Par nepamatotiem apelācijas sūdzībā uzskatāmi iebildumi par nelaimes gadījuma izmeklēšanu.

Motīvu daļa

[6] Ministrija paskaidrojuma pirmās instances tiesai norādīja, ka pieteicējs 2021.gada 4.augusta iesniegumā (reģistrēts ministrijā 2021.gada 9.augustā) lūdza ministrijai piešķirt viņam karavīra veselības bojājuma pabalstu par vieglu veselības bojājumu, kas gūts, pildot dienesta pienākumus. Ministrija 2021.gada 21.septembrī pieņēma lēmumu Nr.132, piešķirot pieteicējam Atlīdzības likuma 21.panta otrās daļas 3.punkta „c" apakšpunktā paredzēto veselības bojājuma pabalstu 200 *euro* apmērā par 2021.gada 19.janvārī konstatēto vieglu veselības bojājumu.

Pieteicējs nebija vērsies ministrijā ar iesniegumu par Atlīdzības likuma 21.panta pirmās daļas 3.punktā minētā pabalsta piešķiršanu. Ievērojot minēto, secināms, ka pieteicējs nav ievērojis lietas ārpustiesas izskatīšanas kārtību prasījumam par veselības bojājuma pabalsta piešķiršanu atbilstoši Atlīdzības likuma 21.panta pirmās daļas 3.punktam.

Kā atzīts Senāta praksē, lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšana Administratīvā procesa likumā paredzēta kā obligāta pirmstiesas procedūra, un pieteikuma pieņemšana un izskatīšana tiesā nav pieļaujama, ja strīdus jautājumu ir paredzēts nodot, bet tas nav nodots izskatīšanai iestādē (*Senāta 2016.gada 30.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-713/2016 7.punkts, 2013.gada 19.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-575/2013 6.punkts, 2011.gada 29.novembra lēmuma lietā Nr.SKA-1001/2011 16.punkts*).

Vienlaikus jāņem vērā, ka lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtības ievērošana kā priekšnoteikums pieteikuma izskatīšanai tiesā nav pašmērķīgs. Tālab, lemjot par pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas gadījumā, ja šis nosacījums nav ievērots, ir apsverama šāda lēmuma lietderība un samērīgums funkciju, kuras pilda ārpustiesas procedūra, gaismā (*Senāta 2019.gada 18.oktobra lēmuma lietā Nr.SKA-1533/2019 18.punkts*).

Galvenais lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas mērķis ir dot iespēju vispirms valsts pārvaldei pašai pēc būtības lemt par attiecīgo jautājumu, tostarp nodrošinot privātpersonai iespēju strīdu atrisināt ātrāk un efektīvāk jau pašā valsts pārvaldes iekšienē (*Senāta 2019.gada 2.jūlija lēmuma lietā Nr.SKA?1330/2019 7.punkts, 2018.gada 20.septembra lēmuma lietā Nr.SKA-1437/2018 5.punkts, 2018.gada 27.jūnija lēmuma lietā Nr.SKA-1358/2018 6.punkts*).

Tomēr izņēmuma gadījumos kādu īpašu apstākļu dēļ var būt pieļaujams izdarīt izņēmumu un privātpersonas tiesību ievērošanas principa, kā arī procesuālās ekonomijas principa nodrošināšanas nolūkā atkāpties no obligātās prasības parastā kārtībā ievērot lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību (*Senāta 2019.gada 18.oktobra lēmuma lietā Nr.SKA-1533/2019 20.-21.punkts*).

Izskatāmajā gadījumā ministrija ir sniegusi savu viedokli par to, vai pieteicējam būtu piešķirams Atlīdzības likuma 21.panta pirmās daļas 3.punktā minētais pabalsts. Līdz ar to šādos apstākļos atstāt bez izskatīšanas pieteicēja pieteikumu, lai citā procesā pieteicēja prasījuma izskatīšanas procesu sāktu no jauna, nesasniegtu mērķi, ar kādu Administratīvā procesa likumā ir iekļauta prasība ievērot lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību. Ievērojot minēto, atzīstams, ka konkrētajā gadījumā ir konstatējami specifiski apstākļi, kuru kopums ļauj izdarīt izņēmumu, un privātpersonas tiesību ievērošanas principa, kā arī procesuālās ekonomijas principa nodrošināšanas nolūkā ir pamats atkāpties no obligātās prasības ievērot lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību konkrētajam prasījumam piešķirt pabalstu arī saskaņā ar Atlīdzības likuma 21.panta pirmās daļas 3.punktu.

[7] Atbilstoši Atlīdzības likuma 21.panta pirmajā daļā noteiktajam, ja karavīram aktīvā dienesta laikā vai gada laikā pēc atvaļināšanas no aktīvā dienesta noteikta invaliditāte, dienesta laikā pildot dienesta pienākumus, gūta ievainojuma (sakropļojuma, kontūzijas) dēļ vai tādas slimības dēļ, kuras cēlonis saistīts ar militārā dienesta izpildi, karavīram iestājušās trešās grupas invaliditātes gadījumā izmaksā vienreizēju pabalstu 14 229 *euro* apmērā.

Izskatāmajā gadījumā ministrija paskaidrojumā pirmās instances tiesai norādīja, ka pieteicējs 2021.gada 18.janvārī ap plkst. 20.00 ieradās NBS Instruktoru skolā, lai piedalītos iestājpārbaudījumu kārtošanā Jaunāko instruktoru kursam. Tajā pašā vakarā, paceļot Jaunāko instruktoru kursa iestājpārbaudījuma maršam paredzēto militāro somu, kuras noteiktais minimālais smagums ir 20 kilogrami, pieteicējs sajuta stipras sāpes muguras daļā, kuras pēc pieteicēja teiktā nebija mazinājušās visu nakti.

Šos apstākļus dienesta ziņojumos apstiprināja gan /pers. B/ (*lietas 1.sējuma 38.lapa*), kurš kopā ar pieteicēju bija ieradies Cēsu instruktoru skolā uz jaunāko instruktora kursu, gan /pers. C/ (*lietas 1.sējuma 32.lapa*), gan Oskars Tērauds (*lietas 1.sējuma 35.lapa*).

Nākamajā dienā, t.i., 2021.gada 19.janvārī, pieteicējs paveica pirmo iestājpārbaudījumu, kas saistīts ar ieroci G-36, un tikai pēc tam devās uz medpunktu. Mediķis veica pieteicējam injekciju muskulī un pēc pusstundu ilgušās atpūtas atļāva piedalīties fiziskajos pārbaudījumos. Pēc iestājpārbaudījumu nokārtošanas 2021.gada 19.janvārī pieteicējs devās atpakaļ uz Liepāju. Turpmākās dienas pieteicējs atradās atvaļinājumā. Muguras sāpēm nemazinoties, pieteicējs 2021.gada 22.janvārī vērsās pie NBS 1.Reģionāla nodrošinājuma centa Medicīnas aprūpes centra ārsta, kas viņam izrakstīja zāles un nozīmēja fizioterapiju. Ņemot vērā, ka pieteicēja veselības stāvoklis pēc medikamentu lietošanas un fizioterapijas procedūrām nebija uzlabojies, viņš 2021.gada 28.janvārī tika nosūtīts pie neirologa, kā arī viņam tika izsniegta darbnespējas ? lapa. Darbnespēja pieteicējam turpinājās līdz 2021.gada 22.jūlijam.

[8] No minēto faktu kopuma secināms, ka 2021.gada 18.janvārī Instruktoru skolā kopmītnes sadzīviskos apstākļos pieteicējs nav guvis ievainojumu (sakropļojumu, kontūziju), līdz ar to pārbaudāms, vai pieteicējam ir radusies tāda slimība, kuras cēlonis ir saistīts ar militārā dienesta izpildi.

Pieteicēja ārstēšana saistībā ar 2021.gada 18.janvārī izjustajām stiprajām sāpēm muguras daļā tika uzsākta 2021.gada 22.janvārī, kad pieteicējs pirmo reizi vērsās NBS Nodrošinājuma pavēlniecības 1.Reģionālā nodrošinājuma centra Medicīniskās aprūpes centrā ar sūdzībām par sāpēm muguras lejasdaļā.

Tāpat konstatējams, ka pieteicējam laika posmā no 2021.gada 28.maija līdz 5.augustam NBS Ambulatorā medicīniskās ekspertīzes komisija veica ārpuskārtas medicīnisko pārbaudi, nosakot viņam pamatdiagnozi – mugurkaula jostas daļas deformējoša spondiloze, L5-S1 diska trūce, bez funkciju traucējumiem un kapacitāti 5 (derīgs militārajam dienestam, speciālā kontingenta, gaisa desantam vai jūras dienestam nederīgs).

Ievērojot, ka pieteicējs dienēja NBS jūras spēkos, minētais atzinums bija par pamatu, lai neturpinātu dienesta attiecības ar pieteicēju.

[9] Kā tiek skaidrots medicīnas rakstos, spondiloze ir hroniska deformējoša mugurkaula slimība, kam raksturīgas deģeneratīvas pārmaiņas skriemeļos – tiem veidojas dažādas formas kaula izaugumi. Spondiloze parasti rodas veciem cilvēkiem sakarā ar vielmaiņas (olbaltumvielu, kalcija, fosfora) un iekšējās sekrēcijas dziedzeru darbības traucējumiem, reimatismu, ilgstošu intoksikāciju, traumu. Spondiloze var izveidoties arī jaunākiem cilvēkiem – smaga fiziska darba strādniekiem, sportistiem (svarcēlājiem, vingrotājiem) un personām, kam ir patoloģiski mugurkaula izliekumi. Slimība samērā reti rada traucējumus. Atsevišķos gadījumos kaula izaugumi var spiest uz muguras smadzeņu nervu saknītēm un

atkarībā no nerva inervācijas rajona plašuma radīt sāpes dažādās, bieži attālās ķermeņa daļās, piemēram, pēdā vai pleca locītavā. Kakla skriemeļu izaugumi var spiest uz kakla artērijām un izraisīt traucējumus smadzeņu asinsapgādē. Diagnostikā izšķiroša nozīme ir rentgenoloģiskai izmeklēšanai. Ārstēšana nepieciešama tikai tad, ja ir sāpes. Sāpīgos locekļus imobilizē; lieto arī fizioterapiju. Ļoti retos gadījumos nepieciešama ķirurģiska ārstēšana, lai novērstu kaula izaugumu spiedienu uz nervu saknītēm (*https://medicine.lv/raksti/spondiloze_pme*).

Aptuveni 80% pieaugušo dzīves laikā rodas sūdzības par muguras sāpēm jostas daļā. Tas ir viens no biežākajiem ilgstošas darba nespējas iemesliem visā pasaulē un aptuveni 1% cilvēku ir pastāvīga darba nespēja muguras sāpju dēļ. Sāpju raksturs var atšķirties no trulām pastāvīgām sāpēm līdz stiprām asām sāpēm, kas nereti izstaro arī uz ekstremitātēm. Sāpes var sākties pēkšņi pēc kāda negadījuma (kritiens) vai smaguma celšanas, vai arī pakāpeniski ar vecumu saistītu izmaiņu, sēdoša darba un mazkustīga dzīvesveida dēļ. Tikai 1-3% muguras jostas daļas sāpju pacientu ir klīniski nozīmīga starpskriemeļu diska trūce. Muguras sāpes var būt saistītas arī ar psihosociāliem faktoriem, piemēram, problēmas darbā, sarežģījumi ģimenē. Lielākoties sāpes ir īslaicīgas un turpinās no dažām dienām līdz dažām nedēļām. Ja tās nav saistītas ar sāpju izstarojumu uz kājām un tirpšanas sajūtu kājās, piespiedu pozu, šādiem pacientiem pārsvarā notiek pašizāstēšanās, ievērojot saudzīgu dzīvesveidu un mazinot muguras noslogojumu. Labi palīdz bezrecepšu pretsāpju/ pretiekaisuma medikamenti, piemēram, ibuprofēns. Par hroniskām sauc muguras sāpes, kas ilgst vairāk par 12 nedēļām. Apmēram 20% pacientu ar akūtām sāpēm attīstās hroniskas jostas-krustu daļas sāpes. Sāpju iemesls lielākoties ir mehāniska rakstura. Daudzos gadījumos sāpes ir saistītas ar t.s. spondilozi – mugurkaula skriemeļu, starpskriemeļu disku, starpskriemeļu locītavu vecuma, deģenerācijas izmaiņām (*https://arsts.lv/jaunumi/muguras-jostas-un-krustu-dalas-sapes*).

No minētās informācijas par pieteicējam diagnosticētas slimības īpatnībām secināms, ka pieteicēja pēc 2021.gada 18.janvārī izjustām stiprām sāpēm muguras daļā sakarā ar pacelto militāro mugursomu un ārstēšanas rezultātā noteikto diagnozi (mugurkaula jostas daļas deformējoša spondiloze, L5-S1 diska trūce bez funkciju traucējumiem), nav konstatējams, ka pieteicējam radušās slimības cēlonis ir tieši militārā dienesta pienākumu izpilde. Kā tika norādīts iepriekš, incidents ir noticis sadzīves apstākļos.

Ievērojot apgabaltiesas iepriekš citētā medicīnas rakstā minēto, ka muguras sāpes jostas daļā, kā arī mugurkaula jostas daļas deformējoša spondiloze, skriemeļu diska trūces var izveidoties jebkura vecumā un jebkurai personai, tai paceļot smagumu vai esot psihosociālo faktoru ietekmē, apgabaltiesai nav pamata saistīt šāda veida pieteicēja stāvokli ar kādu konkrētu epizodi pieteicēja militārajā dienestā, kas turpinājās tikai piecus gadus, no kuriem 52 nedēļas pieteicējam ir bijusi darbnespēja.

Arī mediķi, kuri izdarījuši secinājumus cēloņsakarības noteikšanai starp pieteicēja slimību un militārajā dienestā veikto pienākumu izpildi, šādu saistību nav konstatējuši

Tāpat Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas 2021.gada 6.jūlija lēmumā Nr.40-2021-1650, ar kuru pieteicējam noteikta diagnoze *mugurkaula jostas daļas spondiloze, spondiloartroze, diska protrūzija L5-S1 līmenī ar radikulārām sāpēm labā kājā, mērenu kustību ierobežojumu* un III grupas invaliditāte, ir norādīts invaliditātes cēlonis „slimība" (*lietas 1.sējuma 7.lapa*). Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas speciālisti pieteicējam sniegtajā atzinumā nav norādījuši uz noteikumu Nr.805 19.6.apakšpunktā noteikto invaliditātes cēloni – „ievainojums (sakropļojums, kontūzija), kas iegūts, pildot militārā dienesta pienākumus, vai slimība, kas iegūta militārā dienesta laikā, pildot militārā dienesta pienākumus". Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas speciālisti nav saskatījuši pamatu secinājumam, ka pieteicējam diagnosticētā slimība un tās izpausmes būtu saistāmas ar militāra dienesta pienākumu izpildi, līdz ar to arī nelūdza informāciju NBS Centrālās medicīniskās ekspertīzes komisijai. Cita satura secinājums no lietā iesniegtajiem dokumentiem neizriet.

Pieteicēja apelācijas sūdzībā norādītais, ka tiesa nav vērtējusi apstākli, ka Veselības un darbspējas ekspertīzes ārstu valsts komisijā pieteicējam nebija iespējams iesniegt Centrālās medicīniskās ekspertīzes komisijas lēmumu, jo šāds lēmums saistībā ar 2021.gada 18.janvāra nelaimes gadījumu izmeklēšanu nav pieņemts līdz pat šim laikam, apstiprina apgabaltiesas secinājuma, ka Centrālās medicīniskās ekspertīzes komisijas un arī Veselības un darbspējas ekspertīzes ārstu valsts komisijas mediķi, kas noformēja dokumentus izskatāmajā lietā, nesaskatīja pamatu secinājumam, ka pieteicējam diagnosticētās slimības cēlonis būtu saistīts ar militāra dienesta pienākumu izpildi.

[10] Administratīvā apgabaltiesa, izvērtējot administratīvā procesa dalībnieku izvirzīto argumentu pamatojumu kopsakarā ar lietā iesniegtajiem pierādījumiem, konstatē, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais faktu konstatējums un tiesību normu interpretācija ir pareiza, tādēļ Administratīvā apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas secinājumiem, ka pieteicējam noteiktās invaliditātes cēlonis nav saistīts ar militārā dienesta izpildi, līdz ar to nav konstatējama invaliditātes cēloņsakarība ar militārā dienesta izpildi, ka invaliditāte pieteicējam noteikta, jo konstatēti vairāku saslimšanu simptomi un ilgstoša darba nespēja pēdējo trīs gadu laikā, savukārt tas, ka pieteicējam konstatēta slimība, kura atbilst kapacitātei 5, kategorijai B, un gūta militārā dienesta laikā, pildot militārā dienesta pienākumus, nenozīmē, ka, diagnosticējot šo saslimšanu, būtu nosakāma invaliditāte, tos neatkārtojot.

[11] Pieteicējs apelācijas sūdzībā argumentē, ka pastāv pretrunas starp vispārējās invaliditātes noteikšanas kritērijiem un funkciju izvērtējuma kritērijiem NBS. Proti, pastāv pretrunas starp NBS iekšējiem normatīvajiem aktiem un Ministru kabineta noteikumiem. Minētā pretruna tiesas spriedumā nav novērsta, un tiesa šim apstāklim nav devusi novērtējumu.

Apgabaltiesas vērtējumā pieteicēja norādītajā apstāklī nav pretrunas, atšķirības starp vispārējās invaliditātes noteikšanas kritērijiem un funkciju izvērtējuma kritērijiem NBS ir objektīvi nepieciešamas šo atsevišķu lietu kategoriju

nošķiršanai.

[12] Apgabaltiesa neapšauba, ka pieteicējam noteiktā invaliditāte ir saistīta tostarp ar 2021.gada 18.janvārī konstatēto veselības stāvokļa pasliktinājumu, taču cēlonis tam nav militāro pienākumu izpilde, kā tas tika pamatots iepriekš.

Tam, ka pieteicējs 2022.gada 6.jūlijā Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijā vērsās saistībā ar vēdera saslimšanu un darba nespēju 52 nedēļas trīs gadu laikā, nav nozīmes izskatāmajā gadījumā.

Pieteicējs uzskata, ka pirmās instances tiesa nepareizi novērtējusi pieteicēja paskaidrojumus tiesas sēdē, jo darbnespēja pēc traumas iestājās nekavējoties un nebija atjaunojusies arī 2022.gada jūnijā. Nepastāvēja šķērslis turpināt saņemt darbnespējas lapu, bet tā netiktu apmaksāta, jo trīs gadu laikā bija sasniegts darba nespējas termiņš, par kuru var saņemt pabalstu. Pieteicēja darbaspējas pēc traumas neatjaunojās. Sakarā ar to, ka trauma bija saistīta ar funkcionēšanas ierobežojumiem, tika pieņemts lēmums vērsties Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu komisijā, lai varētu saņemt slimības pabalstu. Funkcionēšanas ierobežojumi pieteicējam joprojām ir saglabājušies, par to viņš sniedza paskaidrojumus pirmās instances tiesā.

Apgabaltiesas vērtējumā minētajiem apstākļiem nav sakara ar lietā pamatā izšķiramo jautājumu, no minēto apstākļu izvērtējuma nav atkarīgs secinājums, vai pieteicējam diagnosticētās slimības cēlonis ir saistīts ar militārā dienesta izpildi.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Aizsardzības ministrijai izdot /pers. A/ labvēlīgu administratīvo aktu par vienreizēja pabalsta veselības bojājuma gadījumā 14 229 *euro* apmērā piešķiršanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesneši:

I.Kaļiņina S.Liniņa R.Paegle

Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.